

Sermo in adventum domini, et de consummatione saeculi, et in adventum antichristi

Λόγος εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, καὶ περὶ συντελείας τοῦ κόσμου, καὶ εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Ἀντιχρίστου

111 Πῶς ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος καὶ ἁμαρτωλὸς Ἐφραΐμ, καὶ μεστὸς πλημμελημάτων, δυνήσομαι ἐξειπεῖν τὰ ὑπὲρ τὴν ἐμὴν δύναμιν; Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ Σωτὴρ ἰδίᾳ εὐσπλαγχνίᾳ τοὺς ἀγραμμάτων σοφίαν ἐδίδαξε καὶ δι' αὐτῶν τοὺς πανταχῆ πιστοὺς κατεφώτισε, καὶ ἡμῶν ἀφθόνως τὴν γλῶτταν τρανώσει πρὸς ὠφέλειαν καὶ οἰκοδομὴν καὶ ἐμοὶ τῷ λέγοντι καὶ πᾶσιν ἀκροαταῖς. Λαλήσω δὲ ἐν ὀδύναϊς καὶ εἶπω ἐν στεναγμοῖς περὶ τοῦ ἐνεστῶτος κόσμου τῆς συντελείας καὶ περὶ τοῦ ἀναιδεστάτου καὶ δεινοῦ Δράκοντος, τοῦ μέλλοντος ταράσσειν πᾶσαν τὴν ὑπ' οὐρανὸν καὶ ἐμβαλεῖν δειλίαν καὶ ὀλιγωρίαν καὶ δεινὴν ἀπιστίαν ἐν καρδίαις 112 ἀνθρώπων, καὶ ποιεῖν τέρατα καὶ σημεῖα καὶ φόβητρα, ὥστε, εἰ δυνηθῆ, πλανῆσαι καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς, καὶ πάντας ἀπατήσαι ἐν ψευδέσι σημείοις καὶ τεράτων φαντασμοῖς ὑπ' αὐτοῦ γινομένοις. Κατὰ συγχώρησιν γὰρ Θεοῦ τοῦ ἁγίου, λαμβάνει ἐξουσίαν τοῦ ἀπατήσαι τὸν κόσμον, διότι ἐπληθύνθη ἡ ἀσέβεια τοῦ κόσμου καὶ πανταχοῦ παντοῖα δεινὰ κατεργάζεται. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἄχραντος Δεσπότης πνεύματι πλανήσεως πειρασθῆναι τὸν κόσμον διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συνεχώρησεν, ἐπειδὴ οὕτως ἤθελον οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἀποστῆναι Θεοῦ καὶ φιλεῖν τὸν Πονηρόν. Μέγας ἀγὼν, ἀδελφοί, ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις, μάλιστα τοῖς πιστοῖς· ὅταν ἐπιτελῶνται σημεῖα καὶ τέρατα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Δράκοντος ἐν πολλῇ ἐξουσίᾳ· ὅταν πάλιν δεικνύῃ ἑαυτὸν, ὡσπερ θεόν, ἐν φαντάσμασι φοβεροῖς ἐν τῷ ἀέρι ἰπτάμενον καὶ πάντας τοὺς δαίμονας ἐν τῷ ἀέρι ἐπηρμένους, ὡσπερ ἀγγέλους, ἔμπροσθεν τοῦ τυράννου· βοᾷ γὰρ ἐν ἰσχυΐ, ἀλλάσσω τὰς μορφάς, ἐκφοβῶν ἀμέτρως ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους. Τότε, ἀδελφοί, τίς ἄρα εὐρεθῆ τετειχησμένος καὶ μένων ἀσάλευτος, ἔχων 113 τὸ τεκμήριον ἐν τῇ ψυχῇ, τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν τὴν ἁγίαν παρουσίαν, ὅταν ἴδῃ ἐκείνην τὴν θλιψὴν τὴν ἀμύθητον γινομένην πανταχοῦ ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν μὴ ἔχουσαν τελείως ποθὲν παραμυθίαν, οὔτε πάλιν ἄνεσιν, ἐν γῆ καὶ θαλάσῃ; Ὅταν ἴδῃ τὸν σύμπαντα κόσμον ταρασσόμενον, καὶ φεύγη ἕκαστος ἐν ὄρεσι κρυβῆναι, τοὺς μὲν λιμῶ θνήσκοντας, τοὺς δὲ ἐν δίψῃ δεινῇ τηκομένους, ὡσεὶ κηρόν, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐλεῶν; Ὅταν ἴδῃ ἅπαντα τὰ πρόσωπα δακρύνοντα καὶ πόθῳ ἐρωτῶντας, μήποτε ῥῆμα Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς; Καὶ ἀκούη, οὐδαμοῦ. Τίς ἄρα βαστάσει τὰς ἡμέρας ἐκείνας; Τίς δὲ ὑπομείνη τὴν θλιψὴν τὴν ἀφόρητον, ὅταν ἴδῃ σύγχυσιν τῶν λαῶν ἐρχομένων ἀπὸ περάτων τῆς γῆς εἰς θέαν τοῦ τυράννου, καὶ πολλοὺς προσκυνοῦντας ἔμπροσθεν τοῦ τυράννου, κράζοντας μετὰ τρόμου ὅτι σὺ εἶ ὁ σωτὴρ ἡμῶν; Θάλασσα ταρασσεται καὶ ἡ γῆ ξηραίνεται, οὐρανοὶ οὐ βρέχουσι, τὰ φυτὰ μαραίνονται, ἅπαντες δὲ οἱ ὄντες ἐπὶ γῆς ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμὰς φεύγουσιν ἐκ τῆς πολλῆς δειλίας· καὶ πάλιν δὲ οἱ ὄντες ἐπὶ δυσμῶν ἡλίου ἐπὶ τὴν ἀνατολὴν φεύγουσι μετὰ τρόμου. Λαβῶν δὲ ὁ ἀναιδὴς τότε τὴν ἐξουσίαν, δαίμονας ἀποστελεῖ εἰς πάντα τὰ πέρατα, ὥστε κηρύξαι παρρησίᾳ ὅτι βασιλεὺς μέγας ἐφάνη μετὰ δόξης· δεῦτε καὶ θεάσασθε αὐτόν. 114 Τίς ἄρα ἔχων οὕτως ψυχὴν ἀδαμαντίνην, ὥστε φέρειν γενναίως ἅπαντα τὰ σκάνδαλα; Τίς ἄρα ἐστὶν οὕτως, ὡς προεῖπον, ἄνθρωπος, ἵνα πάντες Ἄγγελοι μακαρίσωσιν αὐτόν; Ἐγὼ γάρ, ἀδελφοί φιλόχριστοι καὶ τέλειοι, ἐπτοήθην ἐξ αὐτῆς τῆς μνήμης τοῦ Δράκοντος, μελετῶν εἰς ἑαυτὸν τὴν θλιψὴν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι τοῖς ἀνθρώποις ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις, καὶ ποταπὸς δὲ οὗτος ὁ Δράκων εὐρίσκεται μισρός, ἀπότομος τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων, πλεῖον δὲ ἀγίοις πικρότερος γίνεται, τοῖς

δυναμένοις νικᾶν τὰ αὐτοῦ φαντάσματα. Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ εὐρισκόμενοι τότε εὐάρεστοι τῷ Θεῷ, δυνάμενοι σωθῆναι ἐν ὄρεσι καὶ ἐν ἐρήμοις τόποις, ἐν πολλαῖς δεήσεσι καὶ κλαυθμοῖς ἀφορήτοις. Ὁ γὰρ ἅγιος Θεὸς θεωρῶν αὐτοὺς οὕτως ἐν κλαυθμῷ ἀμυθῆτω καὶ πίστει εἰλικρινεῖ, σπλαγχνίζεται ἐπ' αὐτούς, ὡς πατὴρ φιλόστοργος, καὶ διατηρεῖ αὐτούς, ἔνθα ἀπεκρύβησαν. Καὶ γὰρ ὁ παμμίαιρος οὐ παύεται ἐκζητῶν τοὺς ἀγίους ἐν τε γῆ καὶ θαλάσση, λογιζόμενος ὅτι ἐβασίλευσε τὸ λοιπὸν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πάντας ὑποτάσσει. Καὶ νομίζει ὁ ἄθλιος ἀντιστῆναι τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ, ὅταν ἔλθῃ ὁ Κύριος ἐκ τῶν οὐρανῶν, μὴ εἰδὼς ὁ ἄθλιος τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν καὶ ὑπερηφά 115 νίαν, δι' ἣν καὶ ἐξέπεσεν. Ὅμως ταράσσει τὴν γῆν, ἐκφοβεῖ τὰ σύμπαντα ἐν ψευδέσι σημείοις μαγικοῖς. Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅταν ἔλθῃ ὁ Δράκων, ἄνεσις ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ θλίψις μεγάλη, ταραχὴ καὶ σύγχυσις, θάνατοι καὶ λιμοὶ εἰς πάντα τὰ πέρατα· αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν θείῳ στόματι ἔφη, ὅτι τοιαῦτα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. Ἡμεῖς δὲ οἱ ἁμαρτωλοὶ πῶς εἰκάσομεν αὐτῆς τὸ ὑπέροτρον, ἀλλὰ καὶ ἀνέκφραστον, οὕτως τοῦ Θεοῦ αὐτὴν ὀνομάσαντος; Στησάτω δὲ ἕκαστος τὸν νοῦν αὐτοῦ ἀκριβῶς ἐν λέξεσιν ἀγίαις τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος· πῶς διὰ τὴν ἀνάγκην καὶ θλίψιν τὴν ὑπέροτρον κολοβοῖ τὰς ἡμέρας τῆς θλίψεως, τῇ αὐτοῦ εὐσπλαγχνίᾳ, παραινῶν ἡμῖν καὶ λέγων· προσεύχεσθε, ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος, μηδὲ σαββάτω. Καὶ πάλιν· ἀγρυπνεῖτε πάντοτε, δεόμενοι συνεχῶς, ἵνα γένησθε ἄξιοι ἐκφυγεῖν τῆς θλίψεως καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς. Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ κακίᾳ στήκομεν πάντες, καὶ οὐ πιστεύομεν. Δεηθῶμεν συνεχῶς ἐν δάκρυσιν καὶ προσευχαῖς, νυκτὸς καὶ 116 ἡμέρας προσπίπτοντες τῷ Θεῷ, ἵνα σωθῶμεν οἱ ἁμαρτωλοὶ. Εἴ τις ἔχει δάκρυα καὶ κατάνυξιν, δεηθήτω τοῦ Κυρίου, ἵνα ῥυσθῶμεν ἐκ θλίψεως τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς· ἵνα μήτε ἴδη παντελῶς μήτε αὐτὸ τὸ θηρίον, μηδὲ πάλιν ἀκούσῃ τὰ φόβητρα αὐτοῦ. Ἔσται γὰρ κατὰ τόπους λιμοί, σεισμοὶ καὶ θάνατοι διάφοροι ἐπὶ τῆς γῆς. Γενναίως ἔσται ψυχῆς, δυναμένης συγκρατῆσαι τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν ἀναμέσον τῶν σκανδάλων. Ἐὰν γὰρ μικρὸν ὀλιγωρῶν εὐρεθῆ ἄνθρωπος, εὐχερῶς πολιορκεῖται καὶ γίνεται αἰχμάλωτος ἐν σημείοις τοῦ Δράκοντος, καὶ πονηροῦ καὶ δολίου. Καὶ ἀσύγνωστος ὁ τοιοῦτος εὐρίσκεται ἐν τῇ κρίσει· αὐτοψεῖ γὰρ εὐρίσκεται, ὅτι ἐπίστευσε τῷ τυράννῳ ἐκουσίως. Πολλῶν εὐχῶν καὶ δακρύων χρῆζομεν, ὧ ἀγαπητοί, ἵνα τις ἡμῶν εὐρεθῆ ἐδραῖος ἐν τοῖς πειρασμοῖς. Πολλὰ γὰρ εἰσὶ τὰ φαντάσματα τοῦ θηρίου τὰ γινόμενα· θεομάχος γὰρ ὑπάρχων, πάντας θέλει ἀπολέσθαι. Τοιοῦτον γὰρ τρόπον σκευάζει ὁ τύραννος, ἵνα πάντες τὴν σφραγίδα τοῦ θηρίου βαστάζωσιν, ὅταν 117 ἔλθῃ ἀπατῆσαι τὰ σύμπαντα, ἐν τῷ καιρῷ τῷ ἰδίῳ, ἐν σημείοις, εἰς τὸ πλήρωμα τῶν καιρῶν· καὶ εἴθ' οὕτως ἀγοράσαι τὰ βρώματα καὶ πᾶν εἶδος· καὶ δημάρχους ἰστᾶ ἐπιτελεῖν τὸ πρόσταγμα. Προσέχετε, ἀδελφοί μου, τὴν ὑπερβολὴν τοῦ θηρίου· τεχνάσματα γὰρ πονηρίας. Πῶς ἐκ γαστρὸς ἄρχεται, ἴν' ὅταν τις στενωθῆ, βρωμάτων ὑστερούμενος, ἀναγκασθῆ λαβεῖν ἐκείνου τὴν σφραγίδα, οὐχ ὡς ἔτυχεν, εἰς πᾶν μέλος τοῦ σώματος, ἀλλ' ἐπὶ χεῖρα δεξιάν, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου, τὸν δυσσεβῆ χαρακτῆρα, ἵνα ἐξουσίαν μὴ ἔχη ὁ ἄνθρωπος σφραγίσασθαι τῇ δεξιᾷ χειρὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, μήτε πάλιν ἐν μετώπῳ σημειώσασθαι παντελῶς τὸ ἅγιον ὄνομα τοῦ Κυρίου, μήτε τὸν ἔνδοξον καὶ τίμιον σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν. Γινώσκει γὰρ ὁ ἄθλιος ὅτι ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου, ἐὰν σφραγισθῆ, λύει αὐτοῦ πᾶσαν τὴν δύναμιν, καὶ διὰ τοῦτο σφραγίζει τὴν δεξιάν τοῦ ἀνθρώπου· αὕτη γὰρ ἡ σφραγίζουσα πάντα τὰ μέλη ἡμῶν. Ὅμοίως δὲ καὶ τὸ μέτωπον, ὡσπερ λυχνία, βαστάζει λύχνον φωτός, τὸ σημεῖον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν τῷ ὕψει. Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί μου, φρικτὸς ἀγὼν ἅπασιν τοῖς φιλοχρίστοις ἀνθρώ 118 ποις, ἵνα μέχρις ὥρας τοῦ θανάτου μὴ δειλιάσωσι, μηδὲ στῶσιν ἐν χαυνότητι, ὅταν χαράσῃ ὁ Δράκων τὴν ἑαυτοῦ σφραγίδα ἀντὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

Τοιοῦτον γὰρ τρόπον ποιεῖ, ἵνα παντελῶς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος μηδὲ ὄλως ὀνομασθῆ ἔν τῷ καιρῷ τούτῳ. Τοῦτο δὲ ποιεῖ φοβούμενος καὶ τρέμων ἐξ ἀγίας δυνάμεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ὁ ἀσθενής. Ἐὰν μὴ γὰρ τις σφραγίζεται τὴν ἐκείνου σφραγίδα, οὐ γίνεται αἰχμάλωτος ἐκ τῶν ἐκείνου φαντασμάτων· οὔτε πάλιν ὁ Κύριος ἀφίσταται ἐκ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ φωτίζει καὶ ἔλκει πρὸς ἑαυτόν. Νοεῖν ἡμᾶς δεῖ, ἀδελφοί, μετὰ πάσης ἀκριβείας, τὰ τοῦ Ἐχθροῦ φαντάσματα ἄστοργα ὑπάρχοντα. Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν ἐν γαλήνῃ προσέρχεται πᾶσιν ἡμῖν, ἀποκρούσασθαι δι' ἡμᾶς τοῦ θηρὸς τὰ τεχνάσματα. Τὴν ἀκλινῆ πίστιν τοῦ Χριστοῦ εἰλικρινῶς βαστάζοντες, εὐρίπιστον ποιήσομεν τὴν δύναμιν τοῦ τυράννου. Λογισμὸν ἀμετάθετον κτησώμεθα καὶ εὐστάθειαν, καὶ ἀφίσταται ἡμῶν ὁ ἀσθενής, μὴ ἔχων τὸ τί ποιήσῃ. Ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος, ἀδελφοί, παρακαλῶ ὑμᾶς, φιλόχριστοι, μὴ γενώμεθα χαῦνοι, ἀλλὰ μᾶλλον δυνατοὶ τῇ δυνάμει τοῦ σταυροῦ. Ἀπαραίτητος ἀγὼν ἐπὶ 119 θύραις ἐστὶ· τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως ἀναλάβωμεν πάντες. Ἔτοιμοι οὖν γίνεσθε, ὡσπερ οἰκέται πιστοί, ἄλλον μὴ δεχόμενοι. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ κλέπτης καὶ ἀλάστωρ καὶ ἀπηνής, πρῶτος μέλλει ἔρχεσθαι ἐν τοῖς ἰδίῳ καιροῖς, βουλόμενος κλέψαι καὶ θῦσαι καὶ ἀπολέσαι τὴν ποιμνὴν τὴν ἐκλεκτὴν τοῦ ἀληθινοῦ ποιμένος Χριστοῦ· ἀναλαμβάνει γὰρ σχῆμα τοῦ ἀληθινοῦ ποιμένος. Διδαχθῶμεν, ὦ φίλοι, ὁποῖω σχήματι ἔρχεται ἐπὶ τῆς γῆς ὁ ἀναίσχυντος Ὅφρις. Ἐπειδὴ ὁ Σωτὴρ σῶσαι βουλόμενος τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἐκ Παρθένου ἐτέχθη καὶ σχήματι ἀνθρώπου ἐπάτησε τὸν Ἐχθρόν, ἐν ἀγία δυνάμει τῆς αὐτοῦ θεότητος, ἐλογίσατο οὗτος ἀναλαβεῖν τὸ σχῆμα τῆς αὐτοῦ παρουσίας καὶ ἀπατήσαι ἡμᾶς. Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν ἐν νεφέλαις φωτειναῖς, ὡς ἀστραπὴ φοβερά, ἐλεύσεται ἐπὶ τῆς γῆς. Οὐχ οὕτως δὲ ὁ Ἐχθρὸς ἐλεύσεται· ἀποστάτης γὰρ ἐστὶ. Τίκεται δὲ ἀκριβῶς ἐκ κόρης μιᾶς τὸ ἐκείνου ὄργανον, οὐχ οὗτος δὲ σαρκούται. Ἐν σχήματι δὲ τοιούτῳ ἦξει ὁ παμμίαιρος, ὡς κλέπτης, ἀπατήσαι τὰ σύμπαντα· ταπεινός, ἡσυχος, μισῶν, φησίν, ἄδικα, ἀποστρεφόμενος εἰδῶλα, προτιμώμενος εὐσέβειαν, ἀγαθός, φιλόπτωχος, εὐειδής ὑπερβολῇ, εὐκατὰ 120 στατος, ἰλαρὸς πρὸς πάντας, τιμῶν μεθ' ὑπερβολῆς τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων· αὐτοὶ γὰρ προσδοκῶσι τὴν ἐκείνου ἔλευσιν. Μεταξὺ δὲ πάντων τούτων σημεῖα ἐπιτελεῖ, τέρατα καὶ φόβητρα, ἐν πολλῇ ἐξουσίᾳ. Ἀρέσαι δὲ πᾶσι τεχνάζεται δολίως, ὅπως ἀγαπηθῆ ἔν τάχει ὑπὸ πολλῶν. Δῶρα δὲ οὐ λήψεται, μετ' ὀργῆς οὐ λαλήσει, κατηφῆς οὐ δείκνυται, σχήματι δὲ εὐταξίας ἐξαπατᾷ τὸν κόσμον, ἕως ἂν βασιλεύσῃ. Ὅταν οὖν ἴδωσι λαοὶ πολλοὶ καὶ δῆμοι τοιαύτας ἀρετὰς καὶ δυνάμεις, πάντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ μιᾶ γνώμῃ γίνονται καὶ ἐν χαρᾷ μεγάλῃ βασιλέα αὐτὸν κηρύσσουν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· μὴ ἄρα εὐρίσκεται τηλικούτος ἄνθρωπος ἀγαθὸς καὶ δίκαιος; Ἄνορθοῦται δὲ εὐθέως ἡ ἐκείνου βασιλεία, καὶ πατάξει ἐν θυμῷ τρεῖς βασιλεῖς μεγάλους. Ἐπειτα ὑψοῦται τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐμέσει ὁ Δράκων τὴν ἑαυτοῦ πικρότητα. Ταράσσει τὴν οἰκουμένην καὶ κινεῖ τὰ πέρατα· ἐκθλίβει τὰ σύμπαντα, μαίνει τὰς ψυχὰς. Οὐκέτι ὡς εὐλαβής, ἀλλὰ πάντα ἐν πᾶσιν αὐστηρὸς, ἀπότομος, ὀργίλος, θυμώδης, δεινός, ἀκατάστατος, φοβερὸς, ἀειδής, μισητός, βδελυκτός, ἀνήμερος, ἀλάστωρ, ἀναιδής καὶ σπουδάζων ἐμ 121 βαλεῖν εἰς βόθρον ἀσεβείας πᾶν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Πληθύνει σημεῖα ψευδῶς καὶ οὐκ ἀληθείᾳ, ἐν τῷ πλήθει. Παρεστώτων καὶ ἄλλων πολλῶν δῆμων καὶ εὐφημούντων αὐτὸν διὰ τὰς φαντασίας, βάλλει φωνὴν ἰσχυράν, ὡστε σαλευθῆναι τὸν τόπον, ἐν ᾧ οἱ ὄχλοι αὐτῷ παρεστήκασιν· γνῶτε, πάντες οἱ λαοί, τὴν ἐμὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν. Μεθιστᾷ ὄρη ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν θεωρούντων καὶ νήσους ἀνάγει ἐκ τῆς θαλάσσης· πλάνη δὲ καὶ φαντασία πάντα, καὶ οὐκ ἀληθεία· ἀλλὰ πλανᾷ κόσμον καὶ φαντάζει τὰ σύμπαντα. Πολλοὶ πιστεύσουσι καὶ δοξάσουσιν αὐτόν, ὡς θεὸν ἰσχυρόν. Τότε θρηνεῖ δεινῶς πᾶσα ψυχὴ καὶ στενάζει. Τότε πάντες θεάσσονται θλίψιν ἀπαραμύθητον, τὴν περιέχουσαν αὐτοὺς νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ οὐδαμοῦ εὐρίσκουσιν ἐμπλησθῆναι τῶν βρωμάτων. Δήμαρχοι γὰρ ἀπότομοι κατὰ

τόπον σταθήσονται· καὶ εἴ τις φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὴν σφραγίδα τοῦ τυράννου ἐν μετώπῳ ἢ δεξιᾷ, ἀγοράζει βραχὺ βρώματα ἐκ τῶν εὐρισκομένων. Τότε ἐκλείπη τὰ νήπια ἐν τοῖς κόλποις τῶν μητέρων· θνήσκει πάλιν μήτηρ ὑπεράνω τοῦ παιδίου· θνήσκει πάλιν πατήρ σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ οὐκ ἔστιν 122 ὁ θάπτων καὶ συστέλλων ἐν μηνήμασιν. Ἐκ τῶν πολλῶν θνησιμαίων τῶν ῥιπτο122 μένων ἐν ταῖς πλατείαις δυσωδία πανταχόθεν ἐκθλίβουσα τοὺς ζῶντας ἰσχυρῶς. Πρωτὶ πάντες ἐροῦσι μετ' ὀδύνης καὶ στεναγμῶν· πότε ἐσπέρα γίνεται, ἵνα ἀνέσεως τύχωμεν; Καταλαβούσης δὲ πάλιν τῆς ἐσπέρας, ἐν δάκρυσιν πικροτάτοις συλλαλοῦσιν εἰς ἑαυτούς· πότε ἄρα διαφαύσει, ἵνα τὴν ἐπικειμένην θλίψιν ἐκφύγωμεν; Καὶ οὐκ ἔστι ποῦ φυγεῖν ἢ κρυβῆναι· τετάρακται γὰρ τὰ σύμπαντα, ἢ θάλασσα καὶ ἡ ξηρά. Διὰ τοῦτο ἔφη ἡμῖν ὁ Κύριος· γρηγορεῖτε, δεόμενοι ἀδιαλείπτως ἐκφυγεῖν ἐκ θλίψεως. Δυσωδία ἐν θαλάσῃ, δυσωδία ἐπὶ τῆς γῆς, λιμοί, σεισμοί. Ἐν θαλάσῃ σύγχυσις, ἐπὶ τῆς γῆς σύγχυσις· ἐν θαλάσῃ φόβητρα, φόβητρα ἐπὶ τῆς γῆς. Χρυσὸς πολὺς καὶ ἄργυρος καὶ σιδηρὰ ἰμάτια οὐδὲν ὠφελήσει τινὰ ἐν τῇ θλίψει ἐκείνῃ, ἀλλὰ πάντες οἱ ἄνθρωποι τοὺς νεκροὺς μακαρίζουσι τοὺς ταφέντας πρὸ τοῦ ἔλθειν τὴν θλίψιν τὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς. Ῥίπτεται γὰρ καὶ ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος ἐν πλατείαις, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀπτόμενος, ἐπεὶ πάντα ἐβδέλυκται· 123 ἀλλὰ πάντες τοῦ ἐκφυγεῖν καὶ κρυβῆναι σπουδάζουσι, καὶ οὐδαμοῦ αὐτοῖς ἔστι κρυβῆναι ἐκ θλίψεως. Ἄλλ' ἔτι μετὰ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς θλίψεως καὶ τοῦ φόβου θηρία καὶ ἐρπετὰ σαρκοφάγα εὐρίσκονται δάκνοντα. Ἔσωθεν φόβος καὶ ἔξωθεν τρόμος, καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ. Ἐν πλατείαις θνησιμαῖα. Ἐν πλατείαις δυσωδία, ἐν οἰκίαις δυσωδία. Ἐν πλατείαις πείνα καὶ δίψα, ἐν οἰκίαις πείνα καὶ δίψα. Ἐν πλατείαις φωνὴ κλαυθμοῦ, ἐν οἰκίαις φωνὴ κλαυθμοῦ. Ἐν πλατείαις θόρυβος, ἐν οἰκίαις θόρυβος. Εἷς ἕκαστος τῷ ἑτέρῳ μετὰ κλαυθμοῦ συναντῶσι· πατήρ τέκνῳ καὶ υἱὸς πατρί· μήτηρ τῇ θυγατρὶ. Φίλοι φίλοις ἐν πλατείαις περιπλακέντες ἐκλείπουσι, καὶ ἀδελφοὶ ἀδελφοῖς περιπλακέντες θανατοῦνται. Μεμάρανται καὶ τὸ κάλλος τῆς ὄψεως πάσης σαρκός· γίνονται δὲ αἱ ἰδέαι αὐτῶν ὡς νεκροῦ. Ἐβδέλυκται καὶ μεμίσηται καὶ τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν. Μαρανθήσεται πᾶσα σὰρξ καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀνθρώπων. Ἄπαντες δὲ οἱ πεισθέντες τῷ δεινῷ θηρίῳ καὶ λαβόντες τὴν ἐκείνου σφραγίδα, τὸν δυσσεβῆ χαρακτῆρα τοῦ μιαιοῦ, προστρέχοντες αὐτῷ ἅμα καὶ λέγουσι μετ' ὀδύνης· δὸς ἡμῖν φαγεῖν καὶ πιεῖν, ὅτι πάντες ἐκλείπομεν ἐκ τοῦ 124 λιμοῦ σφιγγόμενοι· καὶ ἀπέλασον ἄφ' ἡμῶν τὰ ἰοβόλα θηρία. Καὶ ἀπορῶν ὁ ἄθλιος ἀποκρίνεται ἐν πολλῇ ἀποτομίᾳ, λέγων· πόθεν ἐγὼ δώσω ὑμῖν φαγεῖν καὶ πιεῖν, ὧ ἄνθρωποι; Ὁ οὐρανὸς οὐ βούλεται δοῦναι τῇ γῇ ὑετόν· ἡ γῆ δὲ πάλιν οὐ δέδωκεν ὅλως θέρος ἢ γεννήματα. Ἀκούοντες δὲ ταῦτα οἱ λαοί, πενθοῦσι καὶ κλαίουσι, μὴ ἔχοντες παντελῶς παραμυθίαν θλίψεως, ἀλλὰ θλίψιν ἐπὶ τῇ θλίψει ἔσται αὐτοῖς ἀμύθητος, ὅτι οὕτως εὐπροθέτως τῷ τυράννῳ ἐπίστευσαν. Ἐκεῖνος γὰρ ὁ ἄθλιος οὐκ ἰσχύει οὐδὲ ἑαυτῷ βοηθῆσαι· καὶ πῶς αὐτοὺς ἐλεῆσαι; Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἔσται ἀνάγκη μεγάλη ἐκ θλίψεως πολλῆς τοῦ Δράκοντος καὶ τοῦ φόβου καὶ σεισμοῦ καὶ τῆς θαλάσσης τοῦ ἤχου καὶ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς δίψης καὶ τῶν δηγμάτων τῶν θηρίων. Πάντες δὲ οἱ λαβόντες τὴν σφραγίδα τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ προσκυνήσαντες αὐτῷ, ὡς Θεῷ τῷ ἀγαθῷ, οὐκ ἔχουσι τινὰ μερίδα ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Δράκοντος βληθήσονται ἐν τῇ γεέννῃ. Μακάριος ὁ εὐρεθεὶς πανάγιος καὶ πάμπιστος, ὁ ἔχων αὐτοῦ τὴν καρδίαν πρὸς τὸν Θεὸν ἀδιστακτως· ἀφόβως γὰρ ἐκκρούεται τὰς πεύσεις αὐτοῦ πάσας, 125 καταφρονῶν καὶ βασάνων καὶ τῶν φαντασιῶν αὐτοῦ. Πρὶν ἢ δὲ ταῦτα γενέσθαι, ἀποστέλλει ὁ Κύριος Ἥλιον τὸν Θεσβίτην καὶ τὸν Ἐνώχ, ὡς εὐσπλαγχνος, ὅπως αὐτοὶ γνωρίσωσιν εὐσέβειαν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων καὶ κηρύξωσι παρρησίαν θεογνωσίαν πᾶσι, μὴ πιστεῦσαι τῷ τυράννῳ φόβου ἕνεκα, κρίζοντας καὶ λέγοντας· πλάνος ἐστίν, ὧ ἄνθρωποι· μηδεὶς αὐτῷ πιστεύσει τὸ σύνολον, ἢ ὑπακούσει τῷ

θεομάχῳ· μηδεις ὑμῶν φοβηθῆ· ἐν τάχει γὰρ καταργεῖται. Ὁ Κύριος ὁ ἅγιος, ἰδοῦ, ἔρχεται ἐξ οὐρανοῦ κρῖναι πάντας τοὺς πειθομένους αὐτοῦ τοῖς σημείοις. Πλὴν ὀλίγοι εἰσὶ τότε οἱ θέλοντες ὑπακούειν καὶ πιστεῦσαι τῷ κηρύγματι τῶν Προφητῶν. Τοῦτο δὲ ποιεῖ ὁ Σωτῆρ, ἵνα δείξῃ τὴν ἄφατον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν· ὅτι οὐδὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ ἀφήσῃ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος δίχα κηρύγματος, ὅπως ἀναπολόγητοι ᾧσι πάντες ἐν τῇ κρίσει. Πολλοὶ μὲν οὖν τῶν ἁγίων, ὅσοι τότε εὐρεθῶσιν εἰς τὴν ἔλευσιν τοῦ μιαιροῦ, ἐκχέουσι ποταμηδὸν τὰ δάκρυα ἐν στεναγμοῖς πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ἅγιον τοῦ ῥυσθῆναι τοῦ Δράκοντος. Καὶ φεύγουσιν ἐν σπουδῇ μεγάλη ἐν ἐρήμοις, καὶ κρύπτονται ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις μετὰ φόβου, καὶ πάσσουσι γῆν καὶ σποδὸν 126 ἐπὶ τὰς κεφαλὰς, δεόμενοι νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν πολλῇ ταπεινώσει. Καὶ δωρεῖται αὐτοῖς τοῦτο παρὰ Θεοῦ τοῦ ἁγίου, καὶ ὁδηγεῖ αὐτοὺς ἢ χάρις εἰς τόπους ὠρισμένους, καὶ σώζονται κρυπτόμενοι ἐν ταῖς ὄπαϊς καὶ τοῖς σπηλαίοις, μὴ βλέποντες τὰ σημεῖα καὶ τὰ φόβητρα τοῦ Ἀντιχρίστου. Τοῖς γὰρ ἔχουσι γνῶσιν, εὐχερῶς ἢ τούτου γνωρίζεται ἔλευσις· τοῖς δὲ τὸν νοῦν ἔχουσιν εἰς πράγματα βιωτικά καὶ ποθοῦσι τὰ γήϊνα, οὐκ εὐδηλον ἔσται τοῦτο. Ὁ γὰρ αἰεὶ δεδεμένος ἐν πράγμασι βιωτικοῖς, κἂν ἀκούσῃ, ἀπιστεῖ καὶ βδελύσσεται τὸν λέγοντα. Τούτου χάριν ἐνισχύουσιν οἱ ἅγιοι, ὅτι πᾶσαν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν μέριμναν τοῦ βίου τούτου ἀπέρριψαν. Πενθεῖ τότε πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα. Καὶ ἀῆρ πενθεῖ ἅμα καὶ τὰ ζῶα τὰ ἄγρια σὺν πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ. Πενθοῦσιν ὄρη καὶ βουνοὶ καὶ τὰ ξύλα τοῦ πεδίου. Πενθοῦσι δὲ καὶ φωστήρες τοῦ οὐρανοῦ διὰ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ὅτι πάντες ἐξέκλιναν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἁγίου καὶ τῷ πλάνῳ ἐπίστευσαν, δεξάμενοι χαρακτηῖρα τοῦ μιαιροῦ καὶ θεομάχου ἀντὶ τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος. Πενθεῖ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα, ὅτι ἄφνω κατέπαυσε φωνὴ ψαλμοῦ καὶ προσευχῆς 127 ἐκ στόματος ἀνθρώπου. Πενθοῦσιν αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ πᾶσαι πένθος μέγα, διότι οὐ λειτουργεῖται ἁγιασμός καὶ προσφορά. Μετὰ γοῦν τὸ πληρωθῆναι τοὺς τρεῖς καιροὺς καὶ ἡμισυ τῆς τοῦ μιαιροῦ ἐξουσίας καὶ πράξεως, καὶ ὅταν πληρωθῇ πάντα τὰ σκάνδαλα πάσης τῆς γῆς, καθὼς φησιν ὁ Κύριος, ἤξει λοιπόν, ὡς ἀστραπὴ ἀστράπτων ἐξ οὐρανοῦ, ὁ ἅγιος καὶ ἄχραντος καὶ φοβερός καὶ ἔνδοξος Θεὸς ἡμῶν, μετὰ δόξης ἀνεικάστου, προτρεχόντων τῶν ταγμάτων ἐνώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ Ἀγγέλων, Ἀρχαγγέλων, πάντες φλόγες πυρὸς ὄντες, καὶ ποταμὸς πλήρης πυρὸς ἐν φοβερῷ ῥοιζήματι. Χερουβείμ ἔχοντα τὸ ὄμμα κάτω καὶ Σεραφεῖμ ἰπτάμενα καὶ κρύπτοντα τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς πόδας ἐν ταῖς πτέρυξι ταῖς πυρίναις, κεκραγότα μετὰ φρίκης· ἐγείρεσθε, οἱ καθεύδοντες. Ἰδοῦ, ἦλθεν ὁ Νυμφίος. Ἀνοίγονται δὲ τὰ μνήματα, καὶ ὡς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἐγείρονται πᾶσαι αἱ φυλαί, καὶ βλέπουσιν εἰς τὸ κάλλος τὸ ἅγιον τοῦ Νυμφίου. Καὶ μύριαι μυριάδες καὶ χίλια χιλιάδες Ἀγγέλων καὶ Ἀρχαγγέλων, ἀναρίθμητοι στρατιαί, χαίρουσι χαρὰν μεγάλην. Ἅγιοι καὶ δίκαιοι καὶ πάντες οἱ μὴ λαβόντες τὴν σφραγίδα τοῦ Δράκοντος 128 τος <τοῦ μιαιροῦ> καὶ ἀσεβοῦς ἀγάλλονται. Καὶ ἄγεται ὁ τύραννος, δεδεμένος ὑπὸ Ἀγγέλων, σὺν πᾶσι τοῖς δαίμοσιν, ἐνώπιον τοῦ βήματος, καὶ οἱ λαβόντες τὴν αὐτοῦ σφραγίδα, καὶ πάντες οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἁμαρτωλοὶ δεδεμένοι. Καὶ δίδωσιν ὁ Βασιλεὺς τὴν κατ' αὐτῶν ἀπόφασιν τῆς αἰωνίου κρίσεως ἐν τῷ πυρὶ τῷ ἀσβέστῳ. Πάντες δὲ οἱ μὴ λαβόντες τὴν σφραγίδα τοῦ Ἀντιχρίστου, καὶ πάντες οἱ ἐν σπηλαίοις, ἀγάλλονται σὺν τῷ Νυμφίῳ ἐν παστῷ αἰωνίῳ καὶ οὐρανίῳ, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων, εἰς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.